

1

Isus și creștinismul

Unul dintre cele mai mari mistere ale vieții este motivul pentru care unele prelegeri sînt nespuse de plictisitoare, iar altele sînt de-a dreptul captivante. Spre sfîrșitul anului 1899, la Universitatea din Berlin a fost susținută o serie de prelegeri de cître un profesor în vîrstă de istoria Bisericii. Subiectul – natura creștinismului. Publicul – studenți din fiecare facultate a universității. Prelegerile au făcut senzație. A fost, poate, din cauza subiectului; poate, datorită faptului că prelegerile au fost ținute fără nici un fel de notițe, astfel încît ar fi fost pierdute pentru totdeauna, dacă în public nu ar fi existat o persoană prevăzătoare, care să le fi stenografiat în timp ce erau ținute. Primele propoziții ale acelor prelegeri sînt memorabile:

Marele filozof englez John Stuart Mill a observat undeva că omenirii nu i se poate aduce aminte prea des că a existat odată un om al cărui nume a fost Socrate. Acest lucru e adevărat – dar și mai important este să i se aducă aminte mereu că în mijlocul ei s-a aflat odată un om al cărui nume a fost Isus Hristos.

În centrul credinței creștine nu se află un set de idei abstracte sau de crezuri, ci o persoană. Trebuie să ne împotrivim ispitei de

a vorbi despre creștinism ca și cum acesta ar fi un fel de „-ism“, cum sînt marxismul, darwinismul sau hegelianismul. Acestea sînt, în esență, sisteme abstracte, care s-au detașat de persoana fondatorului lor și care au fost reduse, pur și simplu, la seturi de doctrine. Deși ideile pe care le numim „marxism“ au fost dezvoltate inițial de Marx, acestea sînt acum cu totul independente de el. Tot ceea ce a făcut Marx a fost să le prezinte. Relația dintre Isus și creștinism este însă foarte diferită.

Creștinii au insistat mereu asupra faptului că, în ceea ce-L privește pe Isus, a existat întotdeauna ceva special, ceva calitativ diferit, care Îl deosebește de alți învățători sau gânditori religioși și care necesită o apreciere atentă. Între persoana și mesajul lui Isus există o legătură strînsă, iar dacă există vreun lucru care să dea importanță mesajului Său, acela e tocmai persoana lui Isus – ceea ce a făcut El și impactul pe care L-a avut asupra celor care L-au întîlnit. Se pare că, încă de la început, creștinii și-au dat seama că Isus nu poate fi tratat ca un muritor de rînd. Așa cum vom vedea mai tîrziu, creștinii I s-au închinat lui Isus și L-au adorat, de la început, ca pe Dumnezeu. Chiar dacă recunosc dificultățile – și chiar pericolele – care apar cînd vorbesc despre Isus în felul acesta, creștinii insistă asupra faptului că Isus constituie, într-un mod foarte real, întregul mesaj al Evangheliei și că, atunci cînd vorbesc despre Dumnezeu, ei se referă de fapt la Dumnezeu așa cum ne-a fost revelat nouă în persoana lui Isus Hristos.

În Isus, mesajul și mesagerul sînt unul și același. Mesajului lui Isus i se dă greutate și i se acordă un statut, datorită faptului că recunoaștem că Isus e o persoană aparte. Așa cum vom vedea mai tîrziu, învierea lui Isus pare să fi fost factorul decisiv care i-a obligat pe primii creștini să înceapă să facă pasul uimitor – dar, pentru ei, necesar și corect – de a-L considera pe Isus ca fiind, într-un anume sens al cuvîntului, Dumnezeu. Am putea exprima acest lucru mai pretențios, spunînd că Isus Hristos nu e doar un exemplu de credință, ci este obiectul credinței. Provocarea pe care mărturia Noului Testament o lansează fiecărei generații

successive nu e atît de mult „Ce a învățat El?“, cît „Cine e El? Cît de relevant este El pentru noi?“ Creștinismul nu susține neapărat că posedă tot adevărul – dar, dacă pierde din vedere convingerea centrală că, prin Hristos, el a obținut accesul la cele mai profunde adevăruri despre Dumnezeu și om, se pierde pe sine.

Evangheliile ne spun că, pe cînd străbătea cu ucenicii Săi regiunea Cezareii lui Filip, Isus le-a pus brusc o întrebare: „Cine zic oamenii că sînt Eu?“ Ucenicii au dat mai multe răspunsuri – I-au spus că unii credeau că e Ioan Botezătorul, alții, că e Ilie, Ieremia sau vreun alt profet. Apoi, Isus le pune ucenicilor întrebarea crucială, care le cere ca ei să vorbească în numele lor înșiși, nu să raporteze doar opiniile altora: „Dar *voi* cine ziceți că sînt?“ Iar Petru a răspuns pentru ei toți, atunci cînd a spus: „Tu ești Hristosul, Fiul Dumnezeului celui viu“ (Mat. 16:13-16). Provocarea centrală lansată celui care citește Noului Testament, în special cele patru evanghelii, vizează identitatea și relevanța lui Isus Hristos.

„Dar *voi* cine ziceți că sînt?“ Citind evangheliile, e imposibil să evităm impresia că întîlnim o persoană reală. Există multe personaje istorice despre care putem ști multe – de exemplu, Alexandru Macedon, Iuliu Cezar sau amiralul Nelson – dar care nu reușesc să ne dea impresia că sînt persoane reale. Ele rămîn personaje din trecut, pe care nu considerăm că le cunoaștem în mod personal. Tot la fel, există multe personaje fictive, care nu au existat niciodată în realitate, însă despre care avem impresia că le „cunoaștem“ ca pe niște oameni reali – cîteva exemple evidente ar putea fi Falstaff, personajul lui Shakespeare, domnul Pickwick sau Sherlock Holmes.

În mod surprinzător, puține sînt personajele istorice reale care dau impresia că sînt oameni reali – oameni pe care îi putem cunoaște personal. Un exemplu evident e dr. Samuel Johnson, așa cum ni-l prezintă Boswell, care e perceput ca un personaj mai degrabă grav și melancolic, căruia îi place totuși să se amuze și să glumească („Irlandezii sînt niște oameni cinstiți – ei nu se vorbesc niciodată de bine unul pe altul“). Un alt personaj istoric e Socrate, așa cum

îl descoperim în dialogurile lui Platon. Dar cel mai important este Isus, așa cum Îl întâlnim în narațiunile evangheliilor.

Deși e un personaj istoric care a trăit și a murit acum două mii de ani, într-o parte a lumii obscură și neinteresantă, ne face impresia că e un om pe care îl putem *cunoaște* personal, nu un om *despre care* știm mai multe lucruri. Unul dintre admiratorii săi cei mai reticenți și mai sceptici a scris cândva: „Nu cunoaștem pe nimeni așa de bine cum Îl cunoaștem pe Isus.“ Tocmai din acest motiv, personajul istoric Isus Hristos exercită o influență remarcabilă asupra multor oameni care nici n-ar visa să fie considerați creștini. Dar ce anume face ca Isus să exercite o influență atât de remarcabilă și de profundă asupra oamenilor, la două mii de ani după nașterea Lui? Cum putem înțelege identitatea și semnificația Lui? Cartea de față se ocupă tocmai de prezentarea acestor întrebări și de răspunsurile la ele.

Cine este Isus Hristos? Prima noastră încercare de a da un răspuns la această întrebare ar putea suna cam așa: Isus a fost un evreu care a trăit în Palestina, în secolul I, sub domnia lui Tiberius Cezar, și care a fost executat prin răstignire, sub Pilat din Pont. Istoricul roman Tacit îi menționează pe creștini, arătând că numele acestora provine de la „Hristos, care a fost executat la ordinul procuratorului Pilat din Pont, în timpul domniei lui Tiberiu“ (*Anale*, XV, 44, 3).

Dovezile istorice cu privire la existența Lui sînt suficiente pentru a-i mulțumi pe toți, cu excepția celor hotărîți să creadă că El nu a existat, indiferent de dovezi. Într-adevăr, dacă e negată existența lui Hristos, în ciuda tuturor dovezilor pe care le avem și care indică o concluzie contrară, ar trebui, de dragul consecvenței, să negăm existența unui număr alarmant de personalități istorice, despre existența cărora există mult mai puține dovezi decît cele despre Isus.

Dovezile istorice pe care le avem cu privire la originile creștinismului și la caracterul credințelor sale timpurii pot fi explicate cel mai ușor pe baza existenței lui Isus ca personaj istoric real.